

UNA FORMA DIFERENT, DISTINTA, DISTANT

Per a ben fumar, la pipa

Joan Bonet, «Bonet de ses pipes», artesà i escriptor, nacionalista i esquerrà, ha elevat el fet de fumar en pipa a la categoria d'un art.

Andreu Manresa

Joan Bonet i Nadal, altrament dit «Bonet des ses pipes», cinquanta anys passats, mirada deixondida i el somriure als llavis, fa de la felicitat i l'aguda ironia de pagés de Mallorca l'element de diàleg. És escriptor i artesà. Ha publicat quatre llibres, uns específics sobre l'art i el plaer de fumar en pipa i d'altres *Pipades i coverbos* o *Rondalles de la pipa*, que tenen com a protagonistes els pipaires i la pipa. És un home a una pipa aferrat, que les crea amb bruc, dia a dia, amb el seu fill Tomeu, al petit taller familiar de Ciutat, als Hostalets; taller que creà el seu pare, Sebastià, que començà a fer pipes, d'ametller, a la presó franquista de Manacor, on el van tancar per demòcrata i republicà.

Bonet de ses pipes és extraordinàriament modest, humil, enemic cordial de sortir als diaris, que sol defugir quasi com una anguila el protagonisme. Fa temps, quan Felipe González volgué obsequiar Sandro Pertini amb una pipa per a la seva mil·lenària col·lecció, n'elegí una de les recercades «Bonet cinc estrelles», les grans

reserves, que surten de les rabasses de bruc valencià o català, i que duen l'empremta de Mallorca, un perfil en metall de l'illa. A més, un parell de les seves petites grans obres han estat incorporades al catàleg de les millors i més boniques pipes del món. Ell, com si res.

Les pipes clandestines

—*Joan Bonet, ¿com neix la vostra petita indústria artesana?*

—Va néixer a la presó de Manacor. El 36 el meu pare va ésser tancat perquè era d'esquerrès. Ell començà a fer pipes amb fusta d'ametller, que evidentment no era la millor. Feren meravelles, tot inventant torns accionats per bicicletes, i aviat tota la presó fou una «indústria» pipera. Quan en sortí, al cap d'uns anys, continuà a casa i m'ensenyà. Jo i el meu pare —mort fa pocs anys— i els dos fills meus treballàrem ferm i valent. Un temps, a Ciutat hi havia un bon grapat de pipers. Ara restam jo i el meu fill Tomeu. A cops encara ens ajuda l'altre fill, Sebastià, que ha triat la professió d'aparellador, i la meva esposa, Catalina.

Fer la pipa és un procés llarg i lent, requereix més de quaranta operacions diferents, la majoria manuals, en aquest cas. Des de la selecció del tascó de bruc bullit i que arriba ja tallat de les contrades valencianes o ca-

talanes, fins al polit final de la pipa i el seu canó.

N'hi ha d'escuma de mar —que és un mineral—, de porcellana, de test o argila —com les prehistòriques on es fumaven les més diverses fulles aromàtiques o al·lucinògenes—, de metall... La pipa de bruc és la més apreciada pel fumador, pel pipafumador, paraula inventada per Bonet, encara que una pipa d'escuma antiga, treballada, pot valer molt. Avui dia els italians, Savinelli per exemple, o els anglesos, Dunhil, són els estels del capitalisme multinacional dels pipaires. Bonet, una joia, una barqueta al rem al costat dels portaavions.

La femeneïtat de la pipa

—*Vós, «Bonet de ses Pipes», ¿no fumau cigarretes mai?*

—No. Per a un pipaire és un pecat. I els metges diuen ja que els tabacs i el paper de les cigarretes fan molt més mal que el puro, i no parlem de fumar en pipa. Per a fumar bé, la pipa, sens dubte. La pipa es íntima, si fa no fa com una dona, suau, dolça... És per a la gent tranquil·la, sense presses, que en fa un plaer autèntic. És un delít.

—*¿Quin és el millor tabac?*

—Per a mi, el danès. N'hi ha milers de varietats i mescles aromatitzades. N'hi ha de rossos i de suaus, de negres i de forts, com el virginia. Tenim problemes per a tenir bons ta-

A l'esquerra, les pipes treballades al petit taller dels Hostalets. A la dreta, Joan.

lló i, ¡ah!, amb una capsa grossa de llumins... Que no es desanimin. És la força del costum. Les primeres vegades cou la llengua i, si xucles molt espès, ve el fum massa calent. Si pitges massa el tabac en carregar-lo, sol condensar-se l'aigua de l'aire i ve un suc nicotós a la boca desagradable. A les competicions mundials i locals es donen tres grams de tabac, dos llumins i s'arriba a passar de les tres hores. Cal, això sí, que el tabac sigui en el seu grau d'humitat i es desfaci a la mà, sense grums.

La pipa no és un objecte per a nobles, ni intel·lectuals; ni vulgar, de pagesos i pastors. És una forma, diferent, distinta, distant... de fumar, de voler recercar el major plaer...

Quasi no hem tractat gens de la dèria, de l'afició nascuda a la infància, de Joan Bonet per la escriptura en la nostra llengua i fent traduccions del o al castellà. Amb la seva lletra punxeguda, en pleguetes i paperets que sempre té a mà, apunta idees i anècdotes, apunts d'arguments que després seran, a la nit, davant la televisió per als altres, narracions o articles. És un costumista en la línia d'aquell gran manacorner que fou mossèn Antoni Maria Alcover. És un home de cultura que, molt abans de la teoria difosa aquí pels partits comunistes de l'aliança de les forces del treball i la cultura, n'era una mostra ben especial, una aliança unipersonal, un ciutadà que té clars els drets i el civisme que ens mereixem.

—*¿Mai no heu militat a un partit?*

—No estic afiliat a cap partit. Ara bé, m'interessa i molt la política quan sia la gestió de les coses col·lectives, de la defensa de la nostra personalitat i la nostra cultura. La política sentimental; d'aquesta, tota. Venc d'una raça política. Som d'esquerres, i no hi ha més punyetes. Som mallorquinista, nacionalista. Hem d'anar pel camí pràctic i, sense claudicacions emperò, d'esser el que som: Un poble que té una llengua que ens agermana a d'altres comunitats.

Hem encés de bell nou les pipes, les flaires i el fum s'escampen pel petit taller dels Hostalets. La llimonera, la ràdio que parla com nosaltres, la taula d'ullastre plena de pipes que van passant, amb les presses i peticions sense poder atendre, a l'estadi final. La tria ha estat forta i, el treball, llarg i pacient. Artesà. La pipa s'ho val. □

EDICIONS DE LA MAGRANA AL SERVEI DE L'ESCOLA

Amb les seves
col·leccions:

A CAU D'ORELLA
•
LES ALES ESTESES
•
L'ESPARVER
•
LLEGIR
•
EL PETIT ESPARVER

Demaneu catàleg 1985

EDICIONS DE
LA MAGRANA

Apartat de Correus 9487
08080 Barcelona

Distribució: ENLACE. Bruc 49 08009 Barcelona